

méně 3 léta rozvedené» omylem vynechána. Avšak přece ze znění § 16, lit. c): »Nejde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedené... jest vidno, že zákon v § 16, lit. a) druhý odstavce, druhá věta (3letý rozved) měl na mysli jen rozvody před 13. červnem 1919 povolené.

III. Úplně souhlasiti nutno s Drem Svebedou, že proti rozvedenému manželovi, jehož pobyt není znám, nelze provésti rozlučku v řízení nesporném snad proti curatorii absentis, neboť jde tu o ius personalissimum a kurator nemohl by za nepřítomného manžela k rozluce svoliti, právě tak jako by nemohl svoliti k dobrovolnému rozvodu.

Proti manželovi nepřítomnému bylo by snad lze domáhati se rozlučky jen cestou sporu, ačkoliv i to jest pochybné. Otázka tato vyžadovala by však zevrubnějšího pojednání.

(D o s l o v r e d a k t o r ů v.)

K tomu podotýkám: Jest dvoji hledisko, se kterého možno posuzovati sporné místo v zákoně. Prvé — de lege lata — hledí učiniti chybný zákon alespoň snesitelným v praxi. S tohoto hlediska má pravdu úvaha, kterou zde otiskujeme. Neboť se snaží zmírniti bezpráví, obsažené ve formulaci §u 16, a) druhého odstavce. Ale druhé stanovisko — de lege ferenda — musí ukázati celé nebezpečí, obsažené v nejasné formulaci zákona, aby vynutilo její zákonodárnou změnu k lepšímu. Toto stanovisko jsem zaujal ve své stati a tvrdím, že lze plně obhájití můj výklad, dle něhož první (podmíněná) věta odstavce druhého neomezuje dosahu poslední věty, začínající slovy »Uplynula-li od provedení soudního rozvodu 3 léta«, neboť zákonodárce mohl velmi snadno vsunutí slovo, které by vyjadřovalo stejné podmínění poslední věty (na př. »uplynula-li... tři léta a jde-li o rozvod, povolený před působností tohoto zákona«) — ale neučinil toho. Mimo to třeba uvážiti, že i v původním znění (v osnově) byly věty tyto vedle sebe (»Jde-li o manželství... uplynula-li od provedení...«) a niž podmínka prvá (rozvod starý) platila pro větu druhou (každý rozvod starší tři let možno rozloučiti bez důkazu odporu a rozváznosti, ježto právě v tříletém odloučení, které rozporu mezhojilo jest již důkaz podán).

E. S.

O výkladu zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům.

K zákonu ze dne 27. května 1919 č. 318 sb. z. a n. *) vydalo ministerstvo spravedlnosti výnos ze dne 26. listopadu 1919, č. 28.858/19, v němž sděluje především, že předložilo vládě k rozhodnutí hlavní dvě sporné otázky, totiž:

a) je-li výrazem »církevní statek« v § 1. zák. míněno pouze jmění kostelní nebo obroční nebo oboje a

b) má-li při určení ceny podle § 8. zák. býti přihlášeno k devalvaci nebo má-li cena přejímací býti stanovena podle cen z r. 1913 bez ohledu na devalvaci v nynější hodnotě korun, a slibuje, že další bude soudům oznámeno nebo doplnění zákona navrženo.

Ostatní učiněné dotazy zodpovídá za souhlasu zúčastněných ministerstev takto:

1. § 1. zák. praví »pachtýř zemědělského pozemku«. Ustanovení to vykládá se různě dovoláváním se

*) Viz článek Dra Jar. Heinitze »O zajištění půdy drobným pachtýřům«, otiskný v prosincovém čísle tohoto časopisu na str. 3—7.

§ 2. záborového zákona ze dne 16. dubna 1919, č. 215, sb. z. a n. a vylučují se podle něho pastviny z pojmu zemědělského podniku. Bylo dále poukazováno na to, že pole mají meze, zarostlé travou, které bývají zapsány v katastru a v pozemkových knihách jako samostatné parcely a označeny jako pastviny, mají-li značnější výměru. Vzešly pochybnosti, zdali i na tyto pastviny vztahuje se zákon, zvláště tím, že v jednom okrese byly požadovány pozemky bez bližšího označení mezí, takže vlastníci, jemuž by byly vykoupeny ostatní pozemky, podržel by jediné pruhy ½ až 1 m široké a několik set m dlouhé.

Podle zákona rozhoduje skutečný stav: pachtýř má nárok i na příslušenství a mez tvoří takovou hospodářskou součást pozemku, že nelze ji často ani oddělití a hospodářsky by to bylo také pochybeno.

V § 2. záborového zák. jest řeč o zemědělské půdě a v závoce uveden jest způsob vzdělávání. Zemědělským pozemkem jest však podle mínění ministerstva spravedlnosti i pastvina, jsouc stejně jako jiné věnována určitým zemědělským účelům. Mez jako taková není samostatným hospodářským celkem, a jsouc oddělena od pozemku, nemá pro vlastníka významu, kdežto pro nabyvatele příslušného pozemku má hospodářský i právní význam. Proto nebude překážkou, aby jak o pastvinách jako samostatných větších parcelách, tak i o mezích označených jako pastviny bylo rozhodováno podle zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům a aby meze s poli a p. byly požadujícími přiznány. Temu nasvědčuje i ustanovení § 5. zák.

2. Ustanovení §u 3 »nárok přísluší jen pachtýři, který pozemek sám nebo s rodinou obdělává« zavdalo pochybnosti o tom:

a) má-li nárok jen dělník, zemědělec a nikoliv i na př. femesník a p., který obdělává pozemek vedle svého povolání.

b) upírá-li se nárok nájemcům, kteří drží si čeleď a její pomocí pozemek obdělávají.

c) má-li nárok pachtýř nebo podpachtýř, když onen sám pozemek neobdělává.

Ministerstvo soudí, že tu není rozhodno povolání, nýbrž faktický stav, obdělávání pozemku. Trebas by neměl vlastního potahu, stodoly a p. může pachtýř sám nebo s rodinou pozemek obdělávati a tím míti na něj nárok. Podobně nemusí býti překážkou, má-li zjednanou čeleď a pracuje-li s ní nebo za její pomocí na pozemku. Ten ovšem nebude míti nároku, kdo o pachtovaný pozemek sám se nestará. Tak zejména, dal-li jej dále do podpachtu, nevzdělává jej sám nebo s rodinou, pozbývá nároku, kdežto podpachtýř nárok na něj má, jsou-li tu ostatní podmínky. Oprávnění to bude nutno posuzovati podle konkrétního případu. Podle § 1098. o. z. jest ovšem vyloučen podpacht jen, je-li to na škodu vlastníkovu nebo byl-li ve smlouvě výslovně zakázán. Poněvadž však zde půjde o dlouholetý pacht, pokud se týče podpacht (od 1. října 1901) a rozhoduje faktický stav, tedy lze předpokládati, že vlastníci pozemku o podpachtu věděli, a nelze hleděti k ustanovení § 1098. o. z. Ovšem musil by podpachtýř míti pozemek k užívání alespoň od 1. října 1901. Dostal-li jej do podpachtu mezi dobou, nemá na něj nároku, poněvadž neuplynula lhůta, pachtýř pak sám pozbyl nároku podle §u 3. zák., poněvadž sám pozemku neobdělával.

3. Prodej trávy na stojato nebo posečené není pachtem (§ 1091. o. z.), byť se trávy dostávalo téže osobě (§ 1., odst. 3. zák.).

Co se týče pachtýřů, kteří si spachtovali větší parcely a pak je rozdělili jiným osobám do užívání, jest podle náhledu ministerstva poměr tento. Byla-li parcela rozdělena na určité dílce, jsou uživatelé jich podpachtýři a pokud jsou tu podmínky zákona (doba, výměra, obdělávání pachtýřem), mají nárok požadovati dílce jimi používané. Původnímu pachtýři nebude příslušet nárok proto, že pozemku sám neobdělával, leda na dílce, který si ponechal a obdělával. Při tom lze přihlížeti ku střídání pachtu podle §u 1., odst. 3. Nepřihlásil-li se podpachtýř některého dílce, nelze jej požadovati pro původního pachtýře nebo jiného; vadí tu, že jej neobdělával (§ 3.). Aby několik osob nedílně spachtovalo parcelu, bude se vyskytovatí asi řídcěji. Možno to bude při spoluvlastnictví usedlostí, s nímž se připachtovaný pozemek obdělává nebo snad při pastvinách. Spoluvlastníci se tu počítají podle §u 3. za osobu jedinou a dlužno tedy podle toho posuzovati výměru. Pro jiné spolupachtýře toto ustanovení neplatí a měli-li tedy nedílně spachtovaný

pozemek a vsichni jej obdělávali, měli by asi na něj společný nárok a výměra vlastní půdy byla by pro každého zvláště rozhodnou.

4. Výklad »pro rodinu« (§ 1. zák.) podává ustanovení § 40. o. z. Ustanovení o střídavém pachtu nevyžaduje podle mínění ministerstva bližšího výkladu. Rozumně tu dlužno zajiště střídání parcel patřících témuž vlastníku, byť by i nebyly v téže katastrální obci.

5. Vyžaduje-li dohoda podle §u 15. zák. schválení úřadů dohlédacích? Podle §u 23. nevyžaduje se ke knihovním zápisům ve příčině přičtených pozemků nebo dílců svolení dozorcího úřadu. Tím však není řečeno, že ho není třeba k dohodě podle § 15. Dohlédací úřady jsou povolány hájiti zájmu těch subjektů, které nemají vlastní vůle. Zabráněno býti má, aby se dohoda nestala proti zákonu, aby pozemky nebyly zašantročeny nebo nepřipustná práva nebyla vyhrazena. Proto, pokud bylo ve lhůtě oznámeno, že dohoda se sice stala, ale s výhradou schválení, nebude lze podle mínění ministerstva rozhodovati, pokud nebyla schválena nebo schválení bylo odepřeno. Nedojde-li k dohodě nebo nebyla schválena, náležeti bude soudu, aby rozhodl sám o požadavku usnesením (§§ 8. a 17.). K zápisu pravoplatného usnesení pak již svolení třeba není. Doporučuje se však, aby usnesení podle §§ 17. a 19. bylo vždy také dodáno příslušnému úřadu dohlédacímu.

6. Lhůta ku přihláškám končila podle § 12. zák. 16. zářím 1919. Podle znění zák. bylo třeba nárok ohlásiti vlastníku (správě jeho) a kromě toho soudu. Podle toho lze souditi, že k zachování požadovacího práva (§ 14.) bylo třeba přihlášek obou. Nebyla-li podána vlastníku, neběží proň lhůta k vyjádření a proto nevyjádřil-li se vůbec, nelze také předpokládati, že souhlasí s údaii přihlášky (§ 13., posl. odst.). Nebyla-li však podána u soudu, nemůže soud o ní jednati a proto nenahrazuje ta neb ona přihláška také druhou.

7. Jest sice pravda, že bude možno přesnou výměru a podle ní určenou přejímací cenu stanoviti teprve až budou rozměřeny parcelové dílce. Často však stačí vymeřeni podle § 20., odst. 4., zvláště jde-li o dílce pravidelné, k určení ceny. Podle §u 15., odst. 5. mohou však býti připojeni již k vyjádření vlastníkova plánu a strany nebo nabyvatelé mohou si dáti přesně vymeřiti dílce autorisovaným zeměměřičem, zvláště když pak těchto nástinů bude třeba k zápisům knihovním.

8. Proti zcizení nebylo v zákoně učiněno opatření. Předpokládalo se, že ten, kdo na pozemku hospodařil po řadu let jako na vlastním, nebude mítí úmyslu jej ihned zciziti. Ministerstvo má za to, že to budou také jen případy ojedinelé.

9. Pro posouzení a provedení zákona jest rozhodným skutečný stav v den jeho vyhlášení (12. červen 1919), anal. § 20. zák. Podle toho dne dlužno tedy také posuzovati rozsah zemědělské půdy pachtýřovy (§ 3. zák.) a nebudou mítí významu pro požadovací právo změny ve vlastnictví a rozsahu půdy, jež nastaly po tomto dne. Soudy konají šetření podle předpisů řízení nesporného (§ 17.) a proto i k takovým změnám budou přihlížeti.

10. Poukaz na to, že snad nebylo třeba, aby sepisovány byly formální smlouvy a že mohlo býti řízení zjednodušeno zápisem z úřední povinnosti, nevystihl ustanovení zákona. Oznámená dohoda není smlouvou, zvláště ne vkladní, nýbrž jen souhlasné vyjádření stran (§ 15., odst. 6. zák.). Soud rozhodne v každém případě o přihlášce v nesporném řízení, vydá usnesení, ve kterém sám určí (vysloví) přejímací cenu (§ 8.), ať hledě k dohodě o ní nebo zjistiv jí znalci a knihovní soud provede pak podle pravoplatného usnesení potřebné zápisy z úřední moci podle § 22., leda by strana před tím již byla za zápisy požádala. Dlužno tu zajiště zachovati obdobu vkladu odevzdací listiny. Dr. R.

Rozhodnutí nejvyššího soudu.

Kdo koupil zboží k dalšímu zcizení, nemá podle §u 2. zák. ze dne 28./5. 1919 č. 299 sb. z. a n. nárok na náhradu přeplatku a nesmí se domáhati takového náhrady ani před lidovými soudy cenovými, ani před řádnými soudy.

Lidový soud v P. odmítl pro věcnou nepříslušnost žalobu S. B. proti H. H. o vrácení přeplatku 10.000 K, poněvadž dle obsahu žaloby jde o náhradu za předměty k dalšímu zcizení

získané, kteréž však se dle §u 2. zák. z 28./5. 1919 č. 299 sb. zák. a nař. domáhati nesmí ten, kdo je získal — tedy žalobce — ani před lidovými soudy cenovými, ani před soudy řádnými. Proto nelze o této žalobě zavésti řízení dle §u 6. a 7. cit. zák. pro lidové soudy cenové předepsaného, kteréž předpokládá žalobu k řízení tomu způsobitou, tedy soudům těm příkázanou. Soud rekursní proti usnesení tomu podané stížností vyhověl a zrušiv je, uložil lidovému soudu cenovému, aby nehledě k důvodu, ze kterého žalobu odmítl, ji vyřídil a dále po zákonu jednal. Rozhodnutí své odůvodnil takto:

Stížnost jest oprávněna, neboť soud rekursní pokládá právní názor prvního soudce, z něhož tento vycházel, odmítnuv žalobu pro věcnou soudní nepříslušnost (správně mělo býti patrně řečeno pro nepřítupnost požadu práva), za právně mylný.

Podle §u 2. zák. ze dne 28./5. 1919 č. 299 sb. z. a n. nesmí se domáhati náhrady přeplatku ceny zaplacené za předměty potřeby ten, kdo je získal k dalšímu zcizení, nebo kdo proti svému původnímu úmyslu jich dále nezciziti, je přece dále zcizil, a při tom neměl buď vůbec ztráty, nebo ztrátu z jiného důvodu než z toho, že zboží získal za přílišnou cenu. Z ustanovení toho plyne, že nárok na náhradu přeplatku, vyloučen jest zásadně za dvou podstatných předpokladů, totiž: 1. že zcizení zboží bylo buď zamýšleno nebo alespoň fakticky provedeno a 2. že kupující neutrpěl ztráty vůbec, nebo že tato nastala následkem jiné okolnosti, než přílišnosti kupní ceny. Obojí tyto podmínky musí tedy býti splněny zároveň, aby mohl býti z nich odvozen důsledek zákazu, domáhati se nároku na náhradu přeplatku a vyloučení pořadu práva v §u 2. cit. zák. vyslovený. V daném případě opírá strana žalující svůj nárok na náhradu přeplatku o tvrzení, že koupila od žalovaného zboží za ceny přílišné, že je byla nucena prodati za ceny nižší než nákupní, případně, že část zboží ještě má, o němž však nebude lze důvodně pochybovati, že je také koupila za účelem dalšího zcizení, byť i výslovně v žalobě toho neuváděla a tvrdí dále, že utrpěla škodu jen proto, že cena zboží byla přílišná, převyšující značně cenu směrnou, případně cenu v době koupě běžnou. Ztrátu v žalobě udanou odůvodňuje tedy výhradně tím, že získala zboží k dalšímu zcizení určené a z části již zcizené za přemrštěnou cenu. Z toho vysvítá, že formálně jsou tu dány obě svrchu naznačené podmínky pro zahájení řízení ve smyslu cit. zák., neboť zkoumání příslušnosti soudní, případně přípustnosti pořadu práva, diti se má podle §u 41., odst. 2. i. n. na základě údajů žalobcových, kterýžto předpis platí podle §u 9. cit. zák. obdobně i pro řízení před lidovým soudem cenovým.

Názor prvního soudu, že žaloba jest nepřipustnou již proto, poněvadž jde o náhradu přeplatku za předměty k dalšímu zcizení získané, jest tedy neudržitelým a mylnost jeho tkví v tom, že přehlíží, že okolnost tato sama o sobě pro nepřipustnost žaloby ještě nestačí, nýbrž, že musí tu býti zároveň také další podmínka shora pod č. 2. uvedená, což zákon v §u 2. jasně a výrazně stanoví slovy: »... a při tom«.

Nejvyšší soud usnesení soudu rekursního změnil, obnovil usnesení soudu prvního s tím, že žalobu odmítl nikoli pro věcnou nepříslušnost, nýbrž pro nepřipustnost požadu práva z těchto důvodů:

Pokud se především týče otázky přípustnosti dovolacího rekursu do zrušujícího usnesení rekursního soudu, má soud dovolací za to, že, ačkoli v usnesení rekursního soudu není ustanoveno, že teprve, až nabude právní moci předsevzat býti má výkon příkazu soudu první stolice uděleného, dovolací rekurs ustanovením 2. odstavce §u 527. c. ř. s. není vyloučen, ježto soudu první stolice nebylo uloženo, aby vyslechnuv strany, učinil rozhodnutí nové.

U věci samé uváženo bylo toto:

Výklad, jehož se dostalo §u 2. zákona ze dne 28. května 1919 č. 299 sb. z. a n. se strany soudu rekursního, jest mylný. Správný slohový a logický výklad vede spíše k tomu, že věta »a při tom neměl buď vůbec ztráty nebo ztrátu z jiného důvodu měl z toho, že zboží získal za příslušnou cenu« se vztahuje jen k tomu, »kdo proti svému původnímu úmyslu, nezciziti předmětu potřeby, je dále zcizil.« nikoli však k tomu, »kdo získal předměty potřeby k dalšímu zcizení,« neboť jen při dalším zcizení, ne však při získání lze posouditi, zdali kdo má ztrátu, po případě z kterého důvodu má ztrátu. Že tento výklad jest správný, zřejmě vysvítá z porovnání §u 2. s §em 13. č. 1., odstavec 2., kde při stanovení podmínek beztravnosti toho, od něhož zboží získáno, opět rozlišují se dva případy totiž: